

УДК 347.965.43

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.1.08>**Роман Чумак,***аспірант кафедри цивільного права та процесу**Харківського національного університету внутрішніх справ*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ ТА/АБО НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ

Питанню цивільно-правової відповідальності вчені-цивілісти завжди приділяли окрему увагу, а особливо актуальним це дослідження є зараз за умови модернізації цивільного законодавства. Цивільний кодекс України не регулює окремо відносини за договором про надання юридичних послуг, а тому в разі правозастосування сторони керуються загальними положеннями, що регулюють правовідносини за укладеними договорами про надання послуг. Відповідно, відсутні окремі норми в Цивільному кодексі України, які регулюють відповідальність за невиконання чи неналежне виконання саме договору про надання юридичних послуг.

У вітчизняній науковій літературі існує низка досліджень, присвячених питанням укладення договорів про надання юридичних послуг і відповідальність за їх невиконання. Але тема статті залишається актуальною, оскільки договірні взаємовідносини, ґрунтуючись на принципі свободи договору, постійно трансформуються й потребують більш детального дослідження.

Сторони договорів дедалі частіше застосовують нові форми забезпечення зобов'язань за договорами про надання юридичних послуг, а судова практика доповнюється новими й цікавими з наукового погляду судовими рішеннями.

Розвиток цивільно-правових відносин відбувається через тлумачення умов договорів про надання юридичних послуг через призму судових рішень. Суд, розглядаючи спір, надає оцінку конкретним правовідносинам і шляхом прийняття рішення аналізує наявність складу цивільно-правового правопорушення. До складу правопорушення традиційно зараховують: а) настання шкоди, б) протиправну поведінку особи, в) причинний зв'язок між двома першими елементами, г) вина особи, що завдала шкоди. Відсутність хоч одного з елементів складу правопорушення виключає можливість притягнення винної особи до цивільно-правової відповідальності.

У положеннях Цивільного кодексу України чітко визначено, що підставою для відшкодування збитків за невиконання або неналежне виконання договору про надання будь-яких послуг є наявність вини виконавця, якщо інше не встановлено укладеним договором. Більш цікавим із погляду правозастосування є питання вини й аналізу механізму доведення вини.

Ключові слова: протиправна поведінка, шкода, правова допомога, вина, збитки.

Постановка проблеми. Договір про надання юридичних послуг стосується непоіменованих договорів, тому належить до групи договорів про надання послуг. Цивільним кодексом України (далі – ЦК України) визначено відповідальність виконавця послуг за невиконання або неналежне виконання договору про надання послуг. Зокрема, однією з підстав для відшкодування збитків є наявність вини виконавця, якщо інше не передбачене договором.

Окремим видом договору про надання юридичних послуг є договір про надання правової допомоги. Указаний вид договору додатково регулюється Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2] і Правилами адвокатської етики [3].

Виконавець, що має статус адвоката, також несе дисциплінарну відповідальність за вчинення дисциплінарного проступку. Однією з підстав притягнення адвоката до відповідальності є невиконання або неналежне виконання ним своїх професійних обов'язків. Установлення факту вчинення дисциплінарного проступку дає право стороні договору про надання правової допомоги стягнути збитки, оскільки немає необхідності додатково доводити вину виконавця.

Проаналізувавши різні види правовідносин за договорами про надання послуг, варто зазначити, що саме юридичні послуги найменш стандартизовані та врегульовані на рівні законодавства. Як наслідок, під час дослідження питання про відповідаль-

ність на практиці складно визначити вину виконавця, довести збитки та їх розмір і встановити причинно-наслідковий зв'язок. Зокрема, у разі дослідження питання вини виконавця за договором про надання медичних послуг завжди можна звернутися до медичних стандартів (уніфікованих клінічних протоколів) медичної допомоги на засадах доказової медицини.

Загалом відсутні стандарти надання юридичних послуг, тому в разі дослідження питання цивільно-правової відповідальності стороні договору завжди потрібно доводити вину та розмір збитків. З огляду навіть на періодичні законодавчі зміни в цьому аспекті, ця проблема не втрачає актуальності.

Багато провідних українських учених присвятили дослідження питанням цивільно-правової відповідальності, а саме: А. Загорулько, І. Канзафарова, Т. Ківалова, В. Кройтор, Н. Кузнецова, Р. Майданик, М. Никифорак, Н. Оніщенко, О. Харитонова, Є. Харитонов та інші.

Указані автори розглядали питання щодо загальних засад цивільно-правової відповідальності, але динаміка розвитку ринкових відносин має свій вплив на трансформацію відносин між виконавцем і замовником юридичних послуг, що зумовлює необхідність подальших наукових досліджень.

Метою статті є аналіз і дослідження окремих аспектів підстав цивільно-правової відповідальності за договором про надання юридичних послуг.

Виклад основного матеріалу. Договір про надання юридичних послуг не має окремого правового регулювання, тому до нього застосовують загальні положення цивільного законодавства, які регулюють договори про надання послуг. За договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням іншої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник, у свою чергу, зобов'язується оплатити виконавцю зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором.

Різновидом договору про надання юридичних послуг є договір про надання правової допомоги. За договором про надання правової допомоги виконавець повинен мати спеціальний статус – адвоката, що може здійснювати свою діяльність у формі адвокатського об'єднання, адвокатського бюро або у формі самозайнятої особи.

У всіх видах договору про надання юридичних послуг предметом такого договору є не сам результат, а дії, які до нього призвели.

Тому предметом договору про надання юридичних послуг є надання послуг, які споживаються в процесі певної дії та в результаті отримання яких замовник отримує бажаний результат. Наприклад, за договором про надання послуг з підготовки документів для реєстрації юридичної особи замовник отримує послуги з підготовки необхідних документів для проведення державної реєстрації юридичної особи. При цьому результатом таких послуг є державна реєстрація юридичної особи, хоча безпосередню реєстрацію юридичної особи в державному реєстрі здійснює не виконавець, а акредитований суб'єкт державної реєстрації, що має відповідні повноваження.

Під час укладання відповідного договору сторони між собою повинні досягти домовленостей щодо всіх суттєвих умов такого договору. Сторони повинні визначити повною мірою предмет договору, етапи надання послуг і підстави притягнення до відповідальності, що визначені законом за невиконання чи неналежне виконання умов такого договору.

Порушення договірних зобов'язань має наслідком застосування заходів цивільно-правової відповідальності. Уперше поняття цивільно-правової відповідальності дослідив у 1940 році М. Агарков. Учений проаналізував такі правові категорії, як борг і відповідальність, і дійшов висновку, що нормальне виконання боржником своїх зобов'язань є його обов'язком. Наслідком порушення виконання зобов'язання є не лише обов'язок виконати свій обов'язок, а й відшкодувати заподіяні збитки. Тому М. Агарков зазначає, що «борг і відповідальність є не різними й незалежними один від одного елементами зобов'язання, а лише двома аспектами тих самих відносин», «отже, те, що ми зазвичай називаємо словами «обов'язок» і «відповідальність за зобов'язанням», є загалом нічим іншим, як обов'язком боржника в зобов'язальних правовідносинах» [4, с. 44].

У подальшому вчені-цивілісти продовжували активно досліджувати питання цивільно-правової відповідальності. Зокрема, науковець О. Лейст відзначав: «Між санкцією та відповідальністю існує визначальна пряма (без санкції немає відповідальності; нормативна конструкція останньої зумовлена видом санкції) і жорсткий зворотний зв'язок: якщо правопорушники не несуть відповідальності, санкція стає декларативною, суто абстрактною загрозою» [5, с. 97]. Автор дійшов висновку, що «поняття відповідальності щодо свого обсягу ширше за поняття «застосування санкцій». Учений розмежує визначення

санкції та визначення поняття відповідальності, що, у свою чергу, визначає напрям розвитку цивільно-правової відповідальності як окремого інституту відповідальності в подальшому.

Ці питання активно досліджували й у сучасній науці цивільного права. Фокусом уваги вчених стало дослідження підстав для притягнення до цивільно-правової відповідальності. Так, І. Канзафарова в роботі дійшла висновку, що необхідно розмежувати поняття «цивільно-правова відповідальність» і «відповідальність за цивільним законодавством» як такі, що охоплюють два види відповідальності: 1) відповідальність перед державою, що має публічно-правовий характер; 2) відповідальність одного контрагента перед іншим, правопорушника перед потерпілим і має цивільно-правовий характер [6, с. 36]. На думку Р. Шишка, відмінність між указаними видами полягає в особливостях санкцій і їх спрямуванні, у меті й порядку застосування. Ці види поєднують те, що першоосновою їх виникнення є порушення зобов'язання – його невиконання чи неналежне виконання (ст. 610 ЦК України) [7, с. 209–210].

Н. Кузнєцова в роботах не лише узагальнила всі відомі підходи до цивільно-правової відповідальності, а й сформулювала момент виникнення охоронного зобов'язання, настання цивільно-правової відповідальності й механізм цивільно-правової відповідальності, який органічно поєднує елементи матеріально-правового та процесуально-правового характеру й проходить у розвитку три рівні існування (законодавчий, правозастосовний і функціональний) [8, с. 30–48]. Як точно зауважила Н. Кузнєцова, обов'язковим елементом цивільно-правової відповідальності є наявність рішення суду про притягнення до цивільно-правової відповідальності, а не просто про «обов'язок відшкодування шкоди».

Цивільно-правова відповідальність є способом захисту цивільних прав. Цивільно-правова відповідальність – це міра впливу, що застосовується до правопорушника і спричиняє для нього певні економічні наслідки. Сутність цивільно-правової відповідальності коротко може бути визначена як установлена законом невідворотна, негативна реакція держави на цивільні правопорушення, що виражаються в позбавленні певних цивільних прав чи покладенні еквівалентних обов'язків майнового характеру [9, с. 135].

Стаття 16 ЦК України визначає такі заходи відповідальності, як примусове виконання обов'язку в натурі, відшкодування

збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди, відшкодування моральної (немайнової) шкоди зараховує до способів захисту цивільних прав.

Підставами виникнення цивільно-правової відповідальності є сукупність умов, необхідних для притягнення до цивільно-правової відповідальності. Сукупність таких умов становить склад цивільного правопорушення [10, с. 70–71]. У юридичній літературі правильно відмічається, що більшість учених до елементів складу правопорушення зараховує протиправну дію чи бездіяльність; шкоду, шкідливий результат цієї дії (бездіяльності); причинний зв'язок між дією (бездіяльністю) і шкодою; вину правопорушника [11, с. 72].

Варто зауважити, що під час аналізу протиправної поведінки особи доцільно враховувати, що обов'язковим елементом такої поведінки є вина особи. Г. Матвеев відзначав: «Без вини немає відповідальності» [12, с. 9]. На його думку, відповідальність виникає завжди як результат правопорушення – протиправного винного заподіяння шкоди. Він вважає, що якщо аналізувати всі перелічені в законі відносини стосовно відшкодування шкоди, які законодавець визначає як відповідальність, більш правильно говорити не про відповідальність, а про обов'язок відшкодувати шкоду або сплатити штраф.

Згідно зі ст. 611 ЦК України, у разі порушення зобов'язання настають правові наслідки, установлені договором або законом: 1) припинення зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом, або розірвання договору; 2) зміна умов зобов'язання; 3) сплата неустойки; 4) відшкодування збитків і моральної шкоди. Відсутність хоч одного з елементів складу правопорушення виключає можливість притягнення винної особи до цивільно-правової відповідальності. Як уже зазначалося, одним із елементів є протиправна поведінка особи. Тільки дії суб'єктів цивільного права, що виходять за межі, передбачені законом, необхідно вважати протиправними [13, с. 13]. Це положення доречно продемонструвати прикладом із судової практики. Зокрема, Рішенням Верховного Суду від 7 серпня 2018 року у справі № 5006/35/148/2012 розглянуто спір між Публічним акціонерним товариством «ФАРМСТАНДАРТ-БІОЛІК» (Замовник) і фізичною особою-підприємцем Дмитром Віталійовичем Бойком (Виконавець), предметом якого було відшкодування шкоди та стягнення попередньої оплати за договором про надання юридичних послуг [14].

Відповідно до п. 1.1 укладеного між сторонами договору, виконавець за завданням і на користь замовника зобов'язався виконати юридичні роботи й надати юридичні послуги, передбачені цим договором, а замовник зобов'язався оплатити виконані роботи та надані послуги. Сторони погодили основні умови договору, а саме: замовник надає всі документи, необхідні для виконання робіт за цим договором; замовник передає виконавцеві оригінали необхідних документів або їх належним чином засвідчені копії; виконавець надає послуги й виконує роботи в терміни, визначені в календарному плані, який є Додатком № 1 до договору.

Судами встановлено, що на виконання умов договору позивачем перераховано відповідачу суму передоплати в розмірі 35 200,00 грн, що підтверджено платіжним дорученням від 26 серпня 2011 року № 3784.

20 липня 2012 року позивач направив відповідачу претензію № 281015, у якій повідомив, що, з огляду на отримання від ФОП Д.В. Бойка документів листом від 16 березня 2012 року, ПАТ «ФАРМСТАНДАРТ-БІО-ЛІК» через пропусщення строків для висування позовів утратило інтерес до виконання зобов'язань за договором, у зв'язку з чим з посиланням на ст. 612 ЦК України просить виконавця відшкодувати збитки в сумі 35 200,00 грн, які дорівнюють розміру попередньої оплати за договором.

Переглядаючи справу в касаційному порядку, Верховний Суд дійшов висновку, що судові рішення мотивовані тим, що позивач не вчинив усіх дій з виконання своїх зобов'язань за договором, відтак у діях відповідача відсутня протиправна поведінка, що унеможлиблює стягнення з нього спірної суми збитків на підставі ст. 220 Господарського кодексу України, ст. ст. 22, 612 ЦК України.

Відповідно до частин 1-2 ст. 614 ЦК України, особа, яка порушила зобов'язання, несе відповідальність за наявності її вини (умислу або необережності), якщо інше не встановлено договором або законом. Особа є невинуватою, якщо вона доведе, що вжила всіх залежних від неї заходів щодо належного виконання зобов'язання. Відсутність своєї вини доводить особа, яка порушила зобов'язання.

Наявність вини не завжди є підставою для розірвання договору та застосування цивільно-правової відповідальності у вигляді припинення зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання. Цікавим прикладом є Рішення Верховного Суду від 30 січня 2020 року у справі № 910/16579/18, у якому розглянуто спір між Компанією

«Transcargo Services Limited» і Товариством з обмеженою відповідальністю «АЙ ДІ Лекс» [15].

Предметом цього спору було питання розірвання договору № IDL/10-2016 про надання юридичних і консультаційних послуг, який укладений між сторонами 25.10.2016, і стягнення з відповідача на користь позивача 75 000 доларів США попередньої оплати.

Позов мотивовано тим, що відповідач порушив договірні зобов'язання та не надав передбачені договором послуги, що є суттєвим порушенням його умов і підставою для розірвання договору й стягнення сплаченої суми попередньої оплати. Сторони попередньо домовилися, що, відповідно до цього договору, виконавець надає замовнику юридичні та консультаційні послуги із супроводження врегулювання спору, який виник між замовником і Публічним акціонерним товариством (далі – ПАТ) «Укрзалізниця» за договором № 421-0647/08-ЦЮ. Пунктом 8.3 договору встановлено, що в разі невиконання або неналежного виконання виконавцем своїх обов'язків, передбачених цим договором, замовник має право в односторонньому порядку розірвати цей договір і вимагати повернення і 10 (десяти)-денний термін фактично сплачених х коштів за цим договором за вирахуванням оплати за фактично надані послуги.

Замовник уважав, що предметом спору в цій справі є розірвання договору у зв'язку з істотним порушенням його умов і повернення суми попередньої оплати, тому посилання виконавця на порушення ст. 614 ЦК України є безпідставним.

Ухвалюючи рішення, суд дійшов висновку, що мети договору у зв'язку з припиненням відповідачем дій, спрямованих на врегулювання спору позивача з ПАТ «Укрзалізниця» за договором № 421-0647/08-ЦЮ, не досягнуто; відповідачем істотно порушене зобов'язання за договором, що є підставою для його розірвання відповідно до п. 8.3 договору. Суд також прийняв рішення про наявність підстав для стягнення з відповідача на користь позивача 75 000,00 доларів США, оскільки виконавець неналежним чином виконав свої зобов'язання за договором.

Однією з функцій цивільно-правової відповідальності є компенсаторна функція. Головне завдання цивільно-правової відповідальності – не лише отримати відшкодування за невиконане або неналежно виконане зобов'язання, а й поновити становище сторін договору про надання послуг. Традиційно варто погодитися, що форми й розмір цивільно-правової відповідальності визна-

чені компенсаторною функцією цивільного права загалом і цивільно-правовою відповідальністю зокрема [16, с. 194; 17, с. 31], а також презумпціями повноти такого відшкодування.

У Рішенні Верховного Суду від 28 січня 2019 року у справі № 756/3565/16-ц суд установив відсутність вини виконавця за неналежне виконання зобов'язань за договором про надання правової допомоги. Позивач звернувся до суду з позовом про захист прав споживачів, розірвання договору про надання юридичних послуг, стягнення коштів і відшкодування моральної шкоди [18]. Між ним і ТОВ «ПК «ЛІОН» було укладено договір про надання юридичних послуг щодо розподілу особового рахунку й оформлення права власності на квартиру.

На підставі укладеного договору позивач сплатив ТОВ «ПК «ЛІОН» 9 200 грн. 30 грудня 2014 року ТОВ «ПК «ЛІОН» від імені позивача подало до Оболонського районного суду м. Києва позовну заяву про визнання права власності на 1/2 частину квартири АДРЕСА_1 за набувальною давністю. Ухвалою Оболонського районного суду м. Києва позовну заяву залишено без розгляду на підставі заяви його представника.

Позивач просив суд розірвати договір від 12 грудня 2014 року № 12/12 про надання юридичних послуг; зобов'язати ТОВ «ПК «ЛІОН» повернути йому всі надані за договором документи; зобов'язати ТОВ «ПК «ЛІОН» відшкодувати матеріальні збитки в розмірі 9 200 грн, матеріальні збитки у вигляді неустойки за кожен день прострочення виконання на підставі ч. 5 ст. 10 Закону України «Про захист прав споживачів» у розмірі 117 852 грн і моральну (немайнову) шкоду в розмірі 51 704 грн.

Суд під час прийняття рішення по суті зазначив, що ТОВ «ПК «ЛІОН» не вчинило порушень договору від 12 грудня 2014 року, а юридичні послуги надані позивачу не в повному обсязі не з вини товариства, урахувавши, що п. 3.5 указанного договору визначено, що в разі дострокового розірвання договору замовником або виконавцем виконане доручення підлягає оплаті з боку замовника пропорційно виконаній роботі, а ТОВ «ПК «ЛІОН» не заперечувало проти розірвання договору та повернення коштів у сумі 4 571,60 грн.

Відмовляючи в стягненні неустойки, суд зазначив, що, згідно з ч. 5 ст. 10 Закону України «Про захист прав споживачів», неустойка може бути стягнута, якщо договір є чинним, за прострочення виконання роботи (надання послуги), коли замовник очікує виконання

роботи (надання послуг), а в цьому випадку ОСОБА_4 заявив вимоги про розірвання договору та застосування наслідків його розірвання, що виключає можливість стягнення неустойки відповідно до наведеної норми права. Крім того, спірним договором не встановлено строку виконання робіт (надання послуг), а в п. 5.1 договору вказано, що замовник попереджений, що виконавець не гарантує розгляду справи державними, судовими та іншими органами заздалегідь на користь замовника, оскільки вирішення цього питання не перебуває в його компетенції, у тому числі й у частині термінів розгляду справи в суді.

Отже, під час розгляду справи суди мають ретельно досліджувати наявність усіх необхідних підстав для цивільно-правової відповідальності сторони договору.

Висновки

Підставами для відшкодування шкоди за невиконання або неналежне виконання договору про надання правової допомоги є встановлення факту порушення стороною договору своїх зобов'язань. Таке відшкодування можливе або в добровільному порядку, або через судове рішення.

Виконавець договору зобов'язаний доводити факт виконання договору про надання юридичних послуг. Вагоме значення має формулювання предмета договору про надання послуг і визначення підстав для його розірвання.

Наявність вини є визначальною, але не єдиним фактором для розірвання раніше укладеного договору. Сторони можуть визнати інший, відмінний порядок розірвання договору.

Дослідження питань цивільно-правової відповідальності в подальшому сприятиме розвитку цивільно-правових відносин.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 142.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> (дата звернення: 10.09.2020).
3. Правила адвокатської етики. Затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 року. *Сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf (дата звернення: 10.09.2019).
4. Агарков М.М. Обязательство по советскому гражданскому праву. *Ученые труды ВШЮН*.

Вып. 3. Москва : Юрид. изд-во НКЮ СССР, 1940. 192 с.

5. Лейст О.Э Санкции и ответственность по советскому праву (теоретические проблемы). Москва : Изд-во МГУ, 1981. 240 с.

6. Канзафарова І.С. Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03 / НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2007. 453 с.

7. Шишка Р.Б. Цивільно-правова відповідальність і деліктне зобов'язання. *Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії. Серія «Право»*. 2013. Вип. 2. С. 205–216.

8. Кузнецова Н.С. Гражданско-правовая ответственность: понятие, условия и механизм применения. *Альманах цивилистики: сборник статей* / под ред. Р.А. Майданика. Киев : Алерта ; КНТ ; Центр учебной литературы, 2010. Вып. 3. 332 с.

9. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.). Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2008. Т. II. 1088 с.

10. Цивільне право України. Частина II : навчальний посібник / під редакцією С.А. Сліпченко, В.А. Кройтора. Харків : Еспада, 2000. 399 с.

11. Сліпченко О.І., Кройтор В.А. Докази та доказування в справах про відшкодування

моральної (немайнової) шкоди : монографія. Київ : ПАЛІВОДА А.В., 2012. 244 с.

12. Матвеев Г.К. Вибране / упоряд. В.І. Кисіль. Київ : Україна, 2008. 600 с.

13. Загорулько А.І., Кройтор В.А., Загорулько О.А. Зобов'язання, що виникають унаслідок заподіяння шкоди : навчальний посібник. Харків : Вид-во Університету, 2000. 68 с.

14. Постанова Верховного Суду від 7 серпня 2018 року, судова справа № 5006/35/148/2012. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75770411> (дата звернення: 12.10.2020).

15. Постанова Верховного Суду від 30 січня 2020 року у справі № 910/16579/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87273084> (дата звернення: 12.10.2020).

16. Цивільне право України : курс лекцій : у 6 т. / Р.Б. Шишка, Л.В. Красицька, В.В. Сергієнко, О.І. Смотров, Є.О. Мічурін, О.Р. Шишка ; за ред. Р.Б. Шишки. Харків : Еспада, 2005. Т. 5. Кн. 1 : Загальні положення зобов'язального права. 224 с.

17. Цивільне право України : курс лекцій : у 6 т. / Р.Б. Шишка (кер. авт. кол.), О.Л. Зайцев, Є.О. Мічурін та ін. ; за ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. 2-е вид., виправ. та доп. Харків : Еспада, 2008. Т. 1. 680 с.

18. Постанова Верховного Суду від 28 січня 2019 року, судова справа № 756/3565/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79878869> (дата звернення: 12.10.2020).

Roman Chumak. Civil liability for non-performance and/or improper performance of the contract for the provision of legal services

The author argued the important topic of liability for non-performance by the parties of the agreement on the provision of legal services in Ukraine. The topic of the article is relevant in connection with the development of the legal services market in Ukraine. Economic relations in Ukraine are developing and, as a result, relations between the parties under agreements on the provision of legal services develop.

In general, the definition of legal services is given and it is stated that the purpose of providing services is not to achieve results.

The author analyzed the work of scientists who studied this issue. The analysis of scientific research on the topic of the article is of great importance since it makes it possible to show the dynamics of the development of legal relations under an agreement on the provision of legal services. The author emphasizes that in Ukraine there are no standards for the provision of legal services, so the court each time examines the guilt of the party to the contract at its discretion.

The grounds for civil liability are the occurrence of the damage, the wrongful conduct of the person, the causal link between the first two elements and the fault of the person who caused the damage. The absence of one of the elements excludes the responsibility of the person. The author separately analyzed the concept of guilt under a contract for the provision of legal services. The mechanism of proving guilt under the contract is important.

It should be noted that this topic is revealed through the analysis of judicial practice. When considering a specific case, the court applies the law. Parties to a legal services contract should analyze their behavior through the practice of considering cases by courts.

The author of the article analyzed three court decisions. In one court decision, the court, considering the dispute over the concluded contract for the provision of legal services, came to the conclusion that the executor did not commit illegal behavior. In the other two court decisions, the court found that the lawyers were not at fault for improper performance of the terms of the contract for the provision of legal services.

Key words: contract, legal services, civil liability, faults, losses.